

Формотворення зачіски як об'єкт дослідження в дизайні

Ігор Браїлко

Київський національний університет культури і мистецтв, Київ, Україна

Мета статті — виявити та охарактеризувати сутність та складники категорії «формотворення зачіски», яка відображає процес створення дизайнером індивідуального образу людини. *Результати дослідження*. Проаналізовано та виявлено сутність і зміст понять «зачіска», «форма», «формотворення». Розроблено та представлено послідовність процесу формотворення зачіски, що складається з трьох етапів: етап 1 «Передпроектний аналіз»; етап 2 «Формотворчий пошук»; етап 3 «Реалізація формотворчого задуму». Логічний послідовний виклад складників процесу формотворення зачіски дозволяє формувати необхідний набір виразних засобів відповідно до творчого задуму й мети дизайнера. Результати дослідження можуть бути використані в процесі підготовки й реалізації навчальних курсів «Моделювання художнього образу», «Сучасні дизайн-технології зачіски» та інших дисциплін у системі підготовки та практичної діяльності дизайнера зачіски. *Наукова новизна*. Вперше у мистецтвознавчому дослідженні представлено та обґрунтовано цілісний процес формотворення зачіски у вигляді послідовно визначених складників, що відображають і характеризують етапність створення індивідуального образу людини. *Висновки*. Формотворення зачіски є процесом, що спирається на ціннісні установки моди, соціуму, культури, а також естетичні, функціональні й технологічні вимоги. У сукупності зі стильовими характеристиками та доцільними технологіями виконання форма зачіски є вираженням індивідуальності, соціальної приналежності, іміджевого спрямування, виразником естетичних канонів часу.

Ключові слова: дизайн зачіски; форма зачіски; формотворення; методи формотворення; композиція; художній образ

Для цитування

Браїлко, І. (2023). Формотворення зачіски як об'єкт дослідження в дизайні. *Вісник КНУКиМ. Серія: Мистецтвознавство*, 48, 136–143. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.48.2023.282476>

Вступ

Вимоги сучасного суспільства актуалізують проблему унікальної особистості й водночас добре пристосованої до глобального соціально-культурного середовища, де людина має бути готова до процесів адаптації, змін та різних форм діяльності. Одним із найважливіших засобів комунікації та презентації особистості є зачіска. Вона є не лише виявом зовнішнього образу людини, а й певним носієм інформації про неї, її професійну та соціальну приналежність, ціннісно-сміслові орієнтири. Осмислення феномена зачіски базується як на культурно-світоглядних засадах (відповідність естетичним ідеалам часу, модним канонам; стилістика), так

і на ґрунтовному аналізі її образних та структурних характеристик, визначальними з яких є форма та формотворення. Ці категорії включають абсолютно всі складники проектної творчості: естетичну, функціональну, технологічну. Важливе завдання щодо формування індивідуального зовнішнього образу людини потребує ґрунтовного дослідження формотворення зачіски як синтезу її найрізноманітніших властивостей та характеристик.

Аналіз попередніх досліджень. Дослідження теоретико-методологічних і практичних засад дизайну зачіски не є широко представленими в сучасній мистецтвознавчій науці як через специфіку відносно молодого виду освітньо-наукової діяльності в Україні, так і через переважання

прикладного компонента цього виду творчості. Серед дисертаційних досліджень можна назвати лише кілька праць таких авторів, як Ю. Шмегельська (2018), Є. Федорова (2017, 2018, 2019), О. Костюк (2019), І. Борщ (2012).

Тематичним напрямом наукового пошуку Ю. Шмегельської (2018) стало біонічне формоутворення в жіночих зачісках початку ХХІ століття. Авторка проаналізувала композиційні прийоми біонічного формоутворення в жіночих зачісках зазначеного періоду, провела порівняльний аналіз природних форм та їхньої тектоніки у формоутворенні побутових і видовищних зачісок, з'ясувала можливості використання живої природи у вирішенні формоутворення зачісок як джерела виникнення неординарних рішень та істотного впливу на сучасну індустрію моди, зокрема через міжнародні та всеукраїнські конкурси й фестивалі перукарського мистецтва. Авторка відзначає, що вивчення й робота з формами природи сприяє розвитку фантазії, яку майстер утілює, створюючи зачіски.

Видовищну зачіску як історичне явище та частину сучасного іміджу розглядала у своєму дослідженні Є. Федорова (2018, 2019). Пошук модних напрямів щодо побудови іміджу певної особистості, на думку авторки, спонукає до виявлення історичних аспектів формування та розвитку видовищної зачіски, що поглиблює і вдосконалює механізми створення сучасних видовищних зачісок, які відображають модні тенденції у сфері повсякденного життя. Дослідниця провела аналіз історичних зачісок європейських держав, виокремила основні концептуальні складники видовищної зачіски кожного історичного періоду, обґрунтувала значення видовищної зачіски як історичного явища, як найкращого підґрунтя для іміджмейкерів у формуванні нових видовищних моделей завдяки створенню нових модних форм та текстур.

У філософському вимірі зачіску розглядає О. Костюк (2019). Заслуговує на увагу представлений у роботі культурогенез європейського перукарського мистецтва, який демонструє ініціацію особистості через зачіску, яка має символічну наповненість, значущість, метафізичну цінність і є особливим типом комунікації, що уможлиблює культурно-духовне наповнення людського буття. «У європейській філософсько-антропологічній традиції зачіска як мініатюра розвитку культури — це віддзеркалення тенденцій конкретної культури в різних її аспектах, включаючи ідеї, норми поведінки, звичаї», — зазначає О. Костюк (2019, с. 126).

Перукарське мистецтво знайшло відображення в педагогічній науці. У дисертації І. Борщ (2012) дослідниця відзначає, що вміння комп'ютерного моделювання зачіски та макіяжу — це готовність успішно й на високому професійному рівні виконувати комп'ютерний підбір зачіски та макіяжу для конкретної людини з урахуванням індивідуальних особливостей її зовнішності, професії, віку, стилю життя, характеру тощо. До структури вмінь комп'ютерного моделювання зачіски та макіяжу, відповідно до висновків авторки, входить чотири складники: професійні уміння; операційно-інформаційні уміння; творчі уміння; оцінні уміння.

Способи формування дизайнерського світогляду в студентів спеціальності 5.02020702 «Перукарське мистецтво та декоративна косметика» аналізує та обґрунтовує О. Кузнецова (2014). На її думку, дизайнерський світогляд відображає не лише внутрішнє сприйняття й усвідомлення мистецтва й соціальних вимог суспільства, але й є невід'ємним складником діяльності кожного перукаря-модельєра, перукаря-стиліста. Тому в процесі формування дизайнерського світогляду варто посилатися на індивідуальні особливості студентів, їхнє оточення й світобачення (Кузнецова, 2014, с. 63).

Різним аспектам взаємозв'язку зачіски з іншими категоріями дизайну й стилю присвятили свої дослідження вчені О. Гетьман (2020), О. Міненко (2018), Л. Дихнич та А. Харченко (2020). Роль зачіски в іміджбілдингу сучасної людини розглядає О. Гетьман (2020). Дослідження спрямоване на аналіз чинників, які допомагають професійним іміджмейкерам вирішувати завдання щодо формування образу красивої, впевненої й успішної особистості, який би відповідав асоціаціям і настроям, очікуванням, інтересам і потребам споживача.

Праця О. Міненко (2018) присвячена аналізу античної зачіски в історико-художньому контексті еволюції моди. Зачісці як складнику образу людини приділяють значну увагу Л. Дихнич та А. Харченко (2020), поєднуючи теоретичний та практичний аспекти в розробці індивідуального стилю для жінок старшої вікової групи. У контексті дисертаційного дослідження «Синтез стилів у практиці сучасної моди: тенденції, художні прийоми» А. Харченко (2021) також відводить зачісці значне місце. Авторка наголошує, що розкриття індивідуальності людини є можливим лише через цілісне перетворення всіх елементів образу — зачіски, макіяжу, костюма, взуття, доповнень (с. 100). У своїй роботі А. Харченко

(2021) також аналізує авторські підходи Відала Сассуна, В'ячеслава Дюдєнка, Андрія Крупчинського, Євгена Калкатова. За результатами огляду підходів українських дизайнерів і стилістів до формування стилю зачіски дослідниця зазначає, що «...вони активно експериментують із різноманітними стильовими поєднаннями, однак загальною рисою, притаманною кожному з них, є прагнення виявити та підкреслити індивідуальність» (с. 113).

Значний інтерес становлять дослідження формоутворення в різних видах дизайну, зокрема дизайну костюма. Так, у праці М. Кісіль (2010) проведено аналіз концепцій формоутворення костюма в західноєвропейському дизайні ХХ століття. Так, у першій половині ХХ ст. дослідниця виділяє дві провідні концепції формоутворення: концепцію акцентованої пластики та функціональної конструкції; в середині століття набула поширення концепція об'ємно-просторового каркаса, тобто об'ємного, гіперболізованого вирішення частин форми чи форми в цілому; в останній третині ХХ ст. в дизайні одягу набули поширення постмодерністські експериментально-новаторські ідеї, що проявилися в розвитку новітніх методів формоутворення — комбінаторики та деконструкції, що знайшли застосування в концепціях морфологічної трансформації та формально декоративної символіки. На основі аналізу концепцій класифіковано інструментарій формоутворення: принципи — дизайнерські та інженерні; методи формоутворення: комбінаторні (варіативність, трансформаційність, модульність, кінетизм); деконструктивні (інверсія, розрив, зборка); конструктивні (площинні, об'ємно-просторові, математичні) (с. 16–17).

Проблему формоутворення костюма в контексті прогнозування моди розглядала Н. Чупріна (2010). Дослідниця виділила три аспекти сприйняття форми: як одиничну елементарну модель-систему, що характеризує конкретний образ людини; як тип, що виражає загальну ідею групи виробів; як базову форму, яка характеризує систему «максимум» та відображає узагальнену ідею часу (моду) (с. 48).

Як бачимо з проведеного огляду стану розробленості проблематики дослідження, українська наука й практика мають невелику кількість праць стосовно дизайну зачіски, а такий важливий і першорядний аспект, як її формотворення, не розглядався як самостійний предмет концептуального дослідження. Увагу формотворенню зачіски фрагментарно приділяли в контексті розроблення інших наукових проблем — форму-

вання іміджу, індивідуального стилю, вивчення історичних, культурологічних та філософських особливостей її розвитку. Отже, актуальність цього дослідження пояснюється необхідністю ґрунтовного опрацювання категорії «формотворення зачіски» з огляду на те, що зростає попит на вираження індивідуальності особистості в глобальному соціокультурному середовищі.

Метою статті є виявити та охарактеризувати сутність та складники категорії «формотворення зачіски», яка відображає процес створення дизайнером індивідуального образу людини.

Результати дослідження

Розмаїття способів використання й поєднання художніх засобів у процесі створення зачіски дають змогу обирати та формувати саме ті рішення, які задовольняють запити людини відповідно до її соціокультурних ролей. О. Міненко (2018) надає таке визначення зачіски: це певний спосіб упорядкування на голові людини волосся для надання йому певної форми через укладання, вкорочення, подовження, фарбування тощо, а також застосування для цього хімічної обробки або використання відповідних спеціальних предметів (с. 252). Зачіску також можна охарактеризувати, на нашу думку, як об'ємно-просторову форму з вираженими властивостями геометрії або пластики, розмірів і маси її частин, кольором і фактурою. У проаналізованих вище дослідженнях спостерігається переважання культурологічного та історичного пророблення феномену зачіски й обмеженість розкриття всіх елементів її формотворення. У зв'язку з цим необхідно звернутися до більш широкого кола авторів та розкрити всі основні поняття та складники цього процесу.

Так, за визначенням С. Безклубенка (2010), форма (від лат. *forma*, від грец. — кошик, плетінка, корзина) — вигляд, вид, обличчя, зовнішність, краса, зображення, образ, малюнок, фігура, креслення, характер, устрій, побудова, організація, начерк, проект — поняття, яке має кілька значень: 1) загальний вигляд, обриси предмета в просторі, контури його на площині; 2) у галузі матеріального виробництва — особливий пристрій для литва; 3) у літературі — усталена сукупність прийомів побудови твору (напр. віршована форма); 4) у мистецтві — зовнішнє вираження змісту художнього твору, художня форма (с. 210–211). У книзі «Тектоніка формоутворення костюма» Т. Ніколаєва (2008) визначає форму в мистецтві як внутрішню організацію, структуру художнього твору, ство-

рену для найбільш яскравого його ідейного змісту. Формою в дизайні є високоестетичне вираження внутрішньої структури виробу в його зовнішній формі, що відповідає призначенню, конструктивно-технологічним характеристикам та ергономічним вимогам (с. 68). Авторка подає й обґрунтовує такі різновиди форм: відкриті, закриті, неординарні, незмінні, змінювані, незамкнуті, замкнуті, моноблокові, поліблокові, комбінаторні.

За визначенням С. Вергунова та ін. (2021) формоутворення (*formgestaltung (gebung)* — нім.) — процес створення форми в діяльності дизайнера відповідно до спільних ціннісних установ культур та тим або іншим вимогам, що стосуються естетичної виразності майбутнього об'єкта, його функції, конструкції та використуваних матеріалів (с. 12). Автори характеризують такі основні принципи формоутворення:

- раціональність (логічна обґрунтованість, доцільність форми);
- тектонічність (закономірність, логіка та стійкість конструктивної, функціональної або візуальної структури);
- структурність (гармонійний зв'язок між елементами форми);
- гнучкість (здатна до розвитку зі збереження цілісності);
- органічність (урахування закономірностей формоутворення в природі);
- образність (чітке та глибоке розкриття певної художньої ідеї);
- цілісність (виявлення загального характеру форми) (с. 13–14).

Враховуючи, що формотворення є процесом, необхідно виокремити його складники відповідно до етапів виконання тих чи інших пошуків і дій. Спираючись на всі проаналізовані вище праці, розроблено таблицю процесу формотворення зачіски, який поділено на три основні етапи (Табл. 1).

Етап 1 — *передпроектний аналіз*, що включає визначення вихідних параметрів майбутньої зачіски: призначення, вподобання й потреби замовника (як одиничного клієнта, так і потреби режисера чи дизайнера при реалізації проєктів за допомогою дизайнера зачіски); врахування особливостей вікової категорії.

Етап 2 — *проведення формотворчого пошуку*. На цьому етапі дизайнер визначається з джерелами творчості, стильовим напрямом майбутньої зачіски, обирає доцільні метод та тип формотворення. Формотворчий пошук залежить значною мірою від довжини волосся, його фактури, текстури. Залежно від характеристик перерахованих чинників та відповідно до задуму визначаються засоби композиції й членування форми, стан форми, формотворчі можливості кольору, тип зачіски, способи створення форми. Часто елементами зачіски є аксесуари та постижерні засоби. Результатом формотворчого пошуку є їхня візуалізація у вигляді ескізної або комп'ютерної графіки, наочна демонстрація.

Етап 3 — *реалізація формотворчого задуму* — передбачає вибір доцільних технологічних прийомів зачіски (стрижка, фарбування або укладання) та ефективних beauty засобів і інструментів.

Таблиця 1

Процес формотворення зачіски

Етап 1. Передпроектний аналіз	Призначення зачіски	побутова (повсякденна, ділова, для занять спортом і відпочинку), святкова (вечірня, весільна), видовищна (конкурсна, обрядова, подіумна, для шоу)
	Уподобання й потреби замовника (особистість — клієнт, режисер, дизайнер)	естетичні, функціональні, технологічні
	Аналіз цілісного образу людини	тип зовнішності, форма обличчя й голови, антропометричні особливості фігури та психологічні характеристики людини, макіяж, костюм, взуття, доповнення
	Вікова категорія	молодіжна (18-29 років); середня (30-44 років); старша (45 років і старше)

Етап 2. Формотворчий пошук	Джерела творчості	історизм, образи природи, біоніка, образотворче мистецтво, література, музика, кінематограф, театр, творчість митця
	Стильовий напрям	класичний, романтичний, авангардний, фольклорний, спортивний, дифузний
	Методи формотворення	асоціація, аналогія, інтерпретація джерела, трансформація аналога, репліка, цитування, застосування мотивів, стилізація, наслідування, гіпербола, деконструкція, деформація, фантазійний, авторський
	Типи формотворення	геометричний, пластичний, комбінований
	Довжина волосся	коротка (до лінії очей, мочки вуха), середня (до лінії підборіддя, шиї), довга (до лінії плечей і нижче)
	Художньо-композиційні засоби	силует (скульптурний, декоративний, напівприлеглий); розмір форми та її частин, маса, пропорційність, тотожність, контраст, нюанс, масштабність, симетрія й асиметрія, лінії (силуетні, контурні, конструктивні, конструктивно-декоративні, декоративні), ритмічні повторення; ракурс (анфас, профіль, потилична зона)
	Членування форми	повне або ілюзорне; конструктивні та декоративні лінії
	Стан форми	статика, динаміка, врівноваженість, стійкість, стабільність, рух
	Фактура	волосся тонке, товсте, міцне, густе, рідке; хвилясте, поверхня зачіски (прямолінійна, криволінійна, випукла, увігнута, гладка, ламана, блискуча, матова, еластична)
	Текстура	неактивна (гладке волосся), активна (завите, активні кучері), комбінована
	Формотворчі можливості кольору	світлі, темні, яскраві, пастельні, насичені, малої насиченості кольори; теплі, холодні; кольорово-тональні співвідношення
	Типи зачісок	ацентральний, зворотний, концентрований, фронтальний
	Способи створення форми	моделювання, стрижка, укладання
	Підбір аксесуарів, постижерних засобів	прикраси з конструктивною чи декоративною метою; вироби з волосся (з натурального та штучного)
	Візуалізація	ескізна графіка, комп'ютерна графіка, наочна демонстрація

Продовження таблиці 1

Етап 3. Реалізація формотворчого задуму	Технологічні прийоми стрижки, фарбування та укладання	філірування, градування, окантовування, мелірування, колоруювання, схема й особливості накручування кільцевих локонів, використання тупірування та його інтенсивність, послідовність отримання та з'єднання деталей тощо
	Вибір ефективних beauty засобів та інструментів	засоби для догляду, фарбування та укладання волосся (фарбники, шампуні, бальзами, лаки тощо); інструменти для виконання стрижки та укладання (гребінці, щітки, ножиці, фени тощо)

У цій таблиці охарактеризовано кожен зі складників відповідно до етапів створення форми; таким чином, логічний послідовний виклад складників процесу формотворення зачіски дозволяє формувати необхідний набір виразних засобів відповідно до творчого задуму й мети дизайнера.

Висновки

Формотворення належить до першорядних аспектів дизайну зачіски. У сукупності зі стильовими характеристиками та доцільними технологіями виконання форма зачіски є вираженням індивідуальності, соціальної приналежності, іміджевого спрямування, виразником естетичних канонів часу. Формотворення зачіски є процесом, що спирається на ціннісні установки моди, соціуму, культури, а також естетичні, функціональні та технологічні вимоги. За результатами аналізу наукових праць розроблено на представлено послідовність процесу формотворення зачіски, що складається із трьох етапів. Етап 1 — «Передпроектний аналіз». Передбачає визначення дизайнером таких показників: призначення зачіски, вподобання й потреби замовника, аналіз цілісного образу людини, вікова категорія. Етап 2 — «Формотворчий пошук». Включає визначення дизайнером таких складників: джерела творчості, стильовий напрям, методи формотворення, типи формотворення, довжина волосся, художньо-композиційні засоби членування форми, стан форми, фактура, текстура, формотворчі можливості кольору, типи зачісок, способи створення форми, підбір аксесуарів, постижерних засобів, візуалізація. Етап 3 — «Реалізація формотворчого задуму». Дизайнер визначається з технологічними прийомами стрижки, фарбування чи укладання волосся, добирає ефективні beauty засоби та інструменти.

Наукова новизна дослідження полягає в представленні цілісного процесу формотворення зачіски у вигляді послідовно визначених складників, що відображають етапність створення дизайнером зачіски індивідуального образу людини.

Розгляд формотворення зачіски як об'єкта дослідження у дизайні не може бути обмеженим матеріалами цієї статті; особливості формотворення зачіски в різних аспектах — моделювання, стрижка, укладання — потребують більш глибокого дослідження. Проведення подальших досліджень буде ґрунтуватися як на теоретично-методологічних принципах, так і на практичних засадах.

Список посилань

- Безклубенко, С. Д. (2010). Форма. В С. Д. Безклубенко, *Мистецтво: терміни та поняття* (Т. 2, с. 210–211). Інститут культурології Академії мистецтв України.
- Борщ, І. П. (2012). *Формування умінь комп'ютерного моделювання у майбутніх фахівців-дизайнерів зачіски та макіяжу* [Автореферат дисертації кандидата педагогічних наук, Київський університет імені Бориса Грінченка].
- Вергунов, С. В., Вергунова, Н. С., Звенігородський, Л. А., Зінченко, А. Г., Коломієць, В. О., & Морозюк, Ю. В. (2021). *Основи формотворення*. Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова.
- Гетьман, О. П. (2020, 24–25 квітня). Роль зачіски в іміджблдингу сучасної людини. В *Міжнародні наукові дослідження: інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку* [Матеріали конференції] (с. 54–57). Інститут інноваційної освіти. <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8073/1/2020.pdf>
- Дихнич, Л. П., & Харченко, А. В. (2020). Особливості розробки індивідуального стилю для жінок старшої вікової групи. *Art and Design*, 4(12), 91–100. <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2020.4.7>
- Кісіль, М. В. (2010). *Концепції формотворення костюму в західноєвропейському дизайні ХХ століття: витоки, розвиток, тенденції* [Автореферат дисертації кандидата мистецтвознавства, Харківська державна академія дизайну і мистецтв].
- Костюк, О. П. (2019). *Зачіска як культурно-антропологічний феномен у контекстах*

ініціації [Дисертація кандидата філософських наук, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди].

Кузнєцова, О. П. (2014). Способи формування дизайнерського світогляду у студентів спеціальності 5.02020702 «Перукарське мистецтво та декоративна косметика». *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*, 5(2), 55–65.

Лубяньська, С. П. (2016). *Кольоровий тип зовнішності і індивідуальне моделювання зачіски*. Київська Академія прикладних мистецтв.

Міненко, О. (2018). Антична зачіска в історико-художньому контексті еволюції моди. *Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство*, 38, 249–259. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.38.2018.141827>

Ніколаєва, Т. В. (2008). *Тектоніка формоутворення костюма* (2-ге вид.). Арістей.

Федорова, Є. В. (2017). Імідж у відображенні провідних стилістичних тенденції моди сезону 2016–2017 (на прикладі вітчизняного перукарського мистецтва). *Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство*, 36, 178–191. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.36.2017.157691>

Федорова, Є. В. (2018). Видовищна зачіска як історичне явище. *Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті*, 1, 55–62.

Федорова, Є. В. (2019). *Видовищна зачіска в сучасній індустрії моди: історія, специфіка, дизайн-технології* [Дисертація кандидата мистецтвознавства, Київський національний університет культури і мистецтв].

Харченко, А. (2021). *Синтез стилів у практиці сучасної моди: тенденції, художні прийоми* [Дисертація доктора філософії, Київський національний університет культури і мистецтв].

Чуприна, Н. В. (2010). *Прогнозування формоутворення як етап художнього проектування костюма* [Монографія]. Київський національний університет технологій та дизайну.

Шмегельська, Ю. В. (2018). *Біонічне формоутворення в жіночих зачісках початку XXI століття* [Дисертація кандидата мистецтвознавства, Київський національний університет культури і мистецтв].

References

Bezklubenko, S. D. (2010). Forma [Form]. In S. D. Bezklubenko, *Mystetstvo: Terminy ta poniattia* [Art: Terms and concepts] (Vol. 2, p. 212). Instytut kulturolohii Akademii mystetstv Ukrainy [in Ukrainian].

Borshch, I. P. (2012). *Formuvannia umin kompiuternoho modeliuвання u maibutnikh fakhivtsiv-dyzaineriv*

zachisky ta makiazhu [Formation of computer modeling skills in future hair and make-up designer specialists] [Abstract of PhD Dissertation, Borys Grinchenko Kyiv University] [in Ukrainian].

Chuprina, N. V. (2010). *Prohnozuvannia formoutvorennia yak etap khudozhnogo proektuvannia kostiuma* [Prediction of form formation as a stage of artistic costume design] [Monograph]. Kyiv National University of Technologies and Design [in Ukrainian].

Dykhnych, L. P., & Kharchenko, A. V. (2020). Osoblyvosti rozrobky indyvidualnogo styliu dlia zhinok ctarshoi vikovoi hrupy [The individual style development peculiarities for the elderly age group women]. *Art and Design*, 4(12), 91–100. <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2020.4.7> [in Ukrainian].

Fedorova, Ye. V. (2017). Imidzh u vidobrazhenni providnykh stylistychnykh tendentsii mody sezonu 2016–2017 (na prykladi vitchyznianoho perukarskoho mystetstva) [Image in the reflection of the leading stylistic fashion trends of the 2016–2017 seasons (through the example of national hairstyling)]. *Bulletin of KNUKіM. Series in Arts*, 36, 178–191. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.36.2017.157691> [in Ukrainian].

Fedorova, Ye. V. (2018). Vydovyshchna zachiska yak istorychne yavyshe [Spectacular hairstyle as a historical phenomenon]. *Traditions and Innovations in the Higher Architectural-Artistic Education*, 1, 55–62 [in Ukrainian].

Fedorova, Ye. V. (2019). *Vydovyshchna zachiska v suchasniy industrii mody: Istorii, spetsyfika, dyzain-tekhnolohii* [Spectacular hairstyle in the modern fashion industry: History, specifics, design technologies] [PhD Dissertation, Kyiv National University of Culture and Arts] [in Ukrainian].

Hetman, O. P. (2020, April 24–25). Rol zachisky v imidzhbildynhu suchasnoi liudyny [The role of hairstyle in the image building of a modern person]. In *Mizhnarodni naukovi doslidzhennia: Intehratsiia nauky ta praktyky yak mekhanizm efektyvnoho rozvytku* [International scientific research: Integration of science and practice as a mechanism for effective development] [Proceedings of the Conference] (pp. 54–57). Instytut innovatsiinoi osvity. <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8073/1/2020.pdf> [in Ukrainian].

Kharchenko, A. (2021). *Syntezy styliv u praktytsi suchasnoi mody: Tendentsii, khudozhni pryioomy* [Synthesis of styles in the practice of modern fashion: Trends, artistic techniques] [Doctoral Dissertation, Kyiv National University of Culture and Arts] [in Ukrainian].

Kisil, M. V. (2010). *Kontseptsii formoutvorennia kostiumu v zakhidnoevropeiskomu dyzaini XX stolittia: Vytoky, rozvytok, tendentsii* [The Concepts of shaping costume in West European design of the XX century: Sources, development and trends] [Avtoreferat dysertatsii

- kandydata mystetstvoznavstva, Kharkiv State Academy of Design and Arts] [in Ukrainian].
- Kostiuk, O. P. (2019). *Zachiskayakkulturno-antropologichnyi fenomen u kontekstakh initsiatsii* [Hairstyle as a cultural and anthropological phenomenon in the context of initiation] [PhD Dissertation, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University] [in Ukrainian].
- Kuznietsova, O. P. (2014). Sposoby formuvannya dyzainerskoho svitohliadu u studentiv spetsialnosti 5.02020702 "Perukarske mystetstvo ta dekoratyvna kosmetyka" [Ways of designer's outlook formation among students on specialty 5.02020702 "Hairdressing art and decorative cosmetics"]. *Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University. Pedagogical Sciences*, 5(2), 55–65 [in Ukrainian].
- Lubianska, S. P. (2016). *Kolorovyi typ zovnishnosti i indyvidualne modeliuвання zachisky* [Color type of appearance and individual hairstyle modeling]. Kyiv Academy of Applied Arts [in Ukrainian].
- Minenko, O. (2018). Antychna zachiska v istoryko-khudozhnomu konteksti evoliutsii mody [Ancient hairstyle in the historical and artistic context of the evolution of fashion]. *Bulletin of KNUKіM. Series in Arts*, 38, 249–259. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.38.2018.141827> [in Ukrainian].
- Nikolaieva, T. V. (2008). *Tektonika formoutvorennia kostiuma* [Tectonics of costume formation] (2nd ed.). Aristei [in Ukrainian].
- Shmehelska, Yu. V. (2018). *Bionichne formoutvorennia vzhinochykh zachiskakh pochatku XXI stolittia* [Bionic shaping in women's hairstyles of the beginning of the 21st century] [PhD Dissertation, Kyiv National University of Culture and Arts] [in Ukrainian].
- Verhunov, S. V., Verhunova, N. S., Zvenihorodskiy, L. A., Zinchenko, A. H., Kolomiets, V. O., & Moroziuk, Yu. V. (2021). *Osnovy formoutvorennia* [Basics of forming]. O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv [in Ukrainian].

Hairstyle Formation as an Object of Research in Design

Ihor Brailko

Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

The aim of the article is to identify and characterise the essence and components of the "hairstyle formation" category as a reflection of a person's individual image creation process by a designer. *Results.* The essence and meaning of the concepts of hairstyle, form, and formation are analysed and revealed. The sequence of the hairstyle formation process is developed and presented, consisting of three stages: stage 1 — "Pre-project analysis", stage 2 — "Design search", and stage 3 — "Implementation of the design idea". The logical sequential presentation of the hairstyle formation process components allows creating the necessary set of expressive means in accordance with the designer's creative idea and goal. The research results can be used in the preparation and implementation of such training courses as "Artistic Image Modelling", "Contemporary Hairstyle Design Technologies", and other disciplines in the system of hairstyle designer training and practical activity. *Scientific novelty.* For the first time in art study research, the integrative process of a hairstyle formation in the form of sequentially determined components that reflect and characterise the stages of creating an individual image of a person is presented and substantiated. *Conclusions.* The hairstyle formation is a process based on the values of fashion, society, culture, as well as aesthetic, functional, and technological requirements. The hairstyle shape in combination with stylistic characteristics and expedient execution technologies is an expression of individuality, social affiliation, image direction, and a representation of the aesthetic canons of the time.

Keywords: hairstyle design; hairstyle shape; formation; formation methods; composition; artistic image

Інформація про автора

Ігор Браїлко, аспірант, Київський національний університет культури і мистецтв, Київ, Україна, ORCID iD: 0000-0002-9322-5158, e-mail: igorestel@gmail.com

Information about the author

Ihor Brailko, PhD Student, Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine, ORCID iD: 0000-0002-9322-5158, e-mail: igorestel@gmail.com

This is an open access journal, and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution 4.0.